

КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА

КАФЕДРА ДИЗАЙНУ

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Проректор
з науково-методичної та навчальної
роботи

О.Б. Жильцов
2017 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

РОБОТА В МАТЕРІАЛАХ

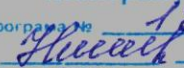
Галузь знань 0202 «Мистецтво»

Напрямок підготовки 6.020207 «Дизайн»

Інститут мистецтв

2017 – 2018 навчальний рік

Розподіл годин відповідає навчальному плану. Структура типова.
Заслужений діяч науки і техніки України, доктор педагогічних наук, професор,
Заступник директора з науково-методичної та навчальної роботи А.О. Таранник
Начальник відділу
моніторингу якості освіти

Програма № 1302/17

(підпис) (прізвище, ініціали)
«   » 20 17

Робоча програма навчальної дисципліни «Робота в матеріалах» для студентів галузі знань 0202 «Мистецтво», напрям підготовки 6.020207 «Дизайн»

Розробник: Лежнев Олександр Олександрович, викладач кафедри дизайну Інституту мистецтв

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри дизайну Інституту мистецтв

Протокол від «06» жовтня 2017 року № 1

Завідувач кафедри дизайну

_____
Н.І. Кравченко
(підпис)

КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА

КАФЕДРА ДИЗАЙНУ

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Проректор
з науково-методичної та навчальної
роботи

_____ О.Б. Жильцов
“ _____ ” _____ 2017 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

РОБОТА В МАТЕРІАЛАХ

Галузь знань 0202 «Мистецтво»

Напрямок підготовки 6.020207 «Дизайн»

Інститут мистецтв

2017 – 2018 навчальний рік

Розподіл годин відповідає навчальному плану. Структура типова.

Заступник директора з науково-методичної та навчальної роботи _____ А.О. Таранник

Робоча програма навчальної дисципліни «Робота в матеріалах» для студентів галузі знань 0202 «Мистецтво», напрям підготовки 6.020207 «Дизайн»

Розробник: Лежнев Олександр Олександрович, викладач кафедри дизайну Інституту мистецтв

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри дизайну Інституту мистецтв

Протокол від «_» жовтня 2017 року № __

Завідувач кафедри дизайну

_____ Н.І. Кравченко

(підпис)

ЗМІСТ

I.	ОПИС ПРЕДМЕТА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ.....	6
II.	МЕТА КУРСУ «РОБОТА В МАТЕРІАЛАХ»	7
III.	СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ	10
IV.	ПРОГРАМА.....	11
V.	НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНА КАРТА ДИСЦИПЛІНИ	21
VI.	ТЕМИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ.....	23
VII.	ТЕМИ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ	23
VIII.	СИСТЕМА ПОТОЧНОГО ТА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ ЗНАНЬ.....	25
IX.	МЕТОДИ НАВЧАННЯ	27
X.	МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КУРСУ	28
XI.	РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА	29

І. ОПИС ПРЕДМЕТА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників		Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
			денна форма навчання	
Кількість кредитів відповідних ECTS: 12		Галузь знань 0202 Мистецтво	Нормативна (за вибором)	
Модулів – 2			Рік підготовки: 4-й	
Змістових модулів – 4			Семестр	
			7-й	8-й
Загальна кількість годин на рік - 432		Напрямок підготовки 6.020207 – Дизайн	Всього за семестр	
216	216		216 год.	216 год.
			Аудиторні	
			40 год.	64 год.
Семестровий контроль - 36 год. Курсова робота - 36 год.			Лекції	
			2 год.	2 год.
			Лабораторні	
			38 год.	62 год.
			Самостійна робота	
Тижневих годин для денної форми навчання: 4			92 год.	140 год.
аудиторних – 104; самостійної роботи студента - 232		МКР: 12 год	МКР: 12 год	
		Екзамен	Залік	

II. МЕТА КУРСУ «РОБОТА В МАТЕРІАЛАХ»

– набуття знань та професійних навичок для самостійного творчого вирішення завдань художньо-творчої діяльності графічними засобами.

Викладання курсу «Робота в матеріалах» має на меті розвинути у майбутнього фахівця:

1. Соціально-творчу активність та естетичне ставлення до творів мистецтва, дійсності, явищ художньої культури;
2. Знання різновидів та теоретичних основ мистецтва графіки;
3. Художньо-творчі уміння та потребу в творчій графічній діяльності;
4. Уміння створювати композиції, використовуючи закономірності палітри виразних засобів, прийомів та способів графічного відтворення художньої форми;
5. Практичні навички роботи в тиражній графіці різними матеріалами та інструментами.

Структура програми поєднує такі основні напрями художньо-графічної діяльності:

- теоретичну підготовку з основ дисципліни «Робота в матеріалах»;
- практичну роботу (навчальні завдання, вправи, навчально-творчі роботи);
- самостійну роботу студентів.

Комплексна структура програми дає можливість студентам опанувати специфічними зображально-виразними засобами різних матеріалів та самостійно виконувати композиції засобами тиражної графіки, формуючи у майбутніх фахівців потребу в творчій роботі, високий рівень професійної готовності засобами мистецтва тиражної графіки.

Навчально-творчі завдання мають варіативний характер. Залежно від рівня підготовки студентів, вибору ними спеціалізації можливо змінювати тематику завдань та кількість годин на вивчення кожної теми.

Перелік тем програми дає можливість педагогу самостійно, з урахуванням спеціалізації, визначати завдання для виконання студентами окремих вправ як самостійної роботи.

Завданнями вивчення курсу «Робота в матеріалах» є

- набуття базових знань з технології роботи з матеріалами тиражної графіки;

- ознайомлення з історією виникнення та основними напрямками розвитку мистецтва тиражної графіки;
- засвоєння основних прийомів створення різновидів тиражної графіки;
- придбання практичних навичок у технологічних операціях при виконанні різновидів тиражної графіки.

У результаті вивчення навчальної дисципліни відповідно до профілю програми бакалавра дизайну формуються *загальні та фахові* компетентності.

Загальні компетентності (світоглядна, громадянська, комунікативна, інформаційна, науково-дослідницька, самоосвітня), а саме:

- Здатність до самостійного пошуку та оброблення інформації з різних джерел для розгляду конкретних завдань тиражної графіки.
- Здатність до ефективного використання графічних технологій у соціальній та професійній діяльності.
- Володіння інформацією щодо використання послуг тиражної графіки.
- Уміння оцінювати й модифікувати освоєні практичні і наукові методи та засоби тиражної графіки.
- Обізнаність в особливостях графічної діяльності, готовність до її реалізації.
- Здатність до нестандартних рішень типових задач і здатність вирішувати нестандартні завдання.
- Здатність до самостійної пізнавальної діяльності, самоорганізації та саморозвитку.
- Спрямованість на розкриття особистісного творчого потенціалу та самореалізацію.

Фахові компетентності базові (*Організаційна, Мистецтвознавча*) **та спеціальні** (*Проектно-творча, Технологічна*), а саме:

- Здатність планувати, організовувати, координувати, контролювати та оцінювати діяльність при виконанні тиражної графіки.
- Володіння професійним термінологічним апаратом.
- Знання історії та теорії стилів, напрямів і течій у мистецтві тиражної графіки.

- Здатність використовувати у практичній діяльності досвід світової та вітчизняної шкіл тиражної графіки, методів та авторських приймів провідних художників-графіків.
- Володіння різними методиками проектування і виконання тиражної графіки.
- Володіння знаннями й уміннями у галузі технологій тиражної графіки.
- Здатність до формування необхідного обсягу фахової інформації з різних джерел (електронних, письмових, архівних і усних) для виконання конкретного графічного завдання.

III. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

№ п/п	Найменування лекцій і практичних занять	Кількість годин			Підсумковий контроль	Сем. контроль. Курсова робота	Всього
		Лекції	Лабораторні заняття	Самостійна робота			
1	2	3	4	5	7	8	9
Модуль I							
Змістовий модуль 1. Способи виготовлення естампу							
1	Виникнення і розвиток офорту. Крок перший - графографія	2	8	20			30
2	Ліногравюра як одна з початкових методик		10	20			30
Разом за модулем 1 - 54 год		2	18	40	6		66
Змістовий модуль 2. Виготовлення естампу							
3	Техніка «Травлений штриховий офорт»		10	26			36
4	Техніка «Акватинта»		10	26			36
Разом за модулем 2 - 54 год			20	52	6		78
РАЗОМ за 7 семестр - 216 год:		2	38	92	12	72	216
Модуль II							
Змістовий модуль 3. Методи створення естампу							
5	Техніка «М'який ґрунт»	2	14	35			51
6	Техніка «Резерваж»		16	35			51
Разом за модулем 3 - 90 год		2	30	70	6		108
Змістовий модуль 4. Складні методики виготовлення естампу							
7	Техніка «Суха голка»		16	35			51
8	Техніка «Меццо-тинто»		16	35			51
Разом за модулем 4 - 90 год			32	70	6		108
РАЗОМ за 8 семестр - 216 год:		2	62	140	12		216

IV. ПРОГРАМА

Модуль I

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1

СПОСОБИ ВИГОТОВЛЕННЯ ЕСТАМПУ

ТЕМА 1.

Виникнення і розвиток офорту. Крок перший - графографія.

Лекція (2 год.)

Тиражна графіка. Особливості, різновиди та характеристики основних видів тиражної графіки. Історія розвитку тиражної графіки. Високий, глибокий, плоский, трафаретний друк. Матеріали, інструменти та обладнання.

Монотипія. Ліногравюра. Матеріали, інструменти, обладнання, техніка та технологія виконання навчальних вправ та творчих завдань.

Естамп – графічні техніки, різновиди. Короткі відомості по історії виникнення та розвитку офорту. Основні процеси створення офорту.

Рекомендована література:

Основна: [2], [5], [6], [7], [8], [9].

Додаткова: [1], [3], [4].

Лабораторна робота (8 год.)

Виконання листівки в техніці графографії на тему «Моє місто».

Послідовність виконання роботи:

1. Виконати серію підготовчих ескізів олівцем та оригінальну композицію (2 відбитки). Матеріали та інструменти: туш, крейдований папір, свічка або парафін, набір акварельних фарб, пензель, господарське мило, вода, поролонова губка, електрофен, стило.
2. Виконати ряд підготовчих вправ для опанування техніки графографії та вивчення властивостей паперу.
3. Виконати або підібрати відповідний оригінал. Підготовка паперу до графографії. Покриття паперу воском або парафіном. Покриття паперу шаром

туші з господарським милом. Виконати гратографію (продряпати зображення на папері згідно творчому задуму).

Рекомендована література:

Основна: [1]. Додаткова: [8].

Самостійна робота – 20 год.

Виконання ескізів для листівки в техніці гратографії на тему «Моє місто».

Завершення та оформлення готової роботи.

Матеріали та інструменти: туш, крейдований папір, свічка або парафін, набір акварельних фарб, пензель, господарське мило, вода, поролонова губка, електрофен, стило.

Виконати ряд пошукових ескізів композиції обраної теми. Обрати певну схему композиційних побудов. Уточнити деталі, визначитись з загальним тоном. Визначитись з технікою виконання. Вибрати та затвердити найкращий варіант. Виконати гратографію (продряпати зображення на папері згідно творчому задуму)

Рекомендована література:

Основна: [1], [3], [10].

Додаткова: [1], [8].

ТЕМА 2.

Ліногравюра як одна з початкових методик

Лабораторна робота (10 год.)

Виконання ліногравюри з двох дошок на тему «Осінній Дніпро».

Виконати серію підготовчих вправ та оригінальну композицію (2 відбитки).
Матеріали та інструменти: лінолеум, абразивний папір, олівець, різці для леноліуму, офортний папір, друкарська (офортна) фарба, офортний верстат.

Послідовність виконання роботи:

1. Створення ескізів та розбивка (кольороподіл) на дві фарби (дошки).
2. Підготовка поверхні лінолеуму.
3. Вирізування зображення на лінолеумі.
4. Друк на офортному станку.

Рекомендована література:

Основна: [1]. Додаткова: [8].

Самостійна робота – 20 год.

Виконання ескізів для творчої роботи на тему «Осінній Дніпро» у техніці ліногравюри на двох дошках. Завершення та оформлення роботи.

Матеріали та інструменти: лінолеум, абразивний папір, олівець, різці для леноліуму, офортний папір, друкарська (офортна) фарба, офортний верстат.

Виконати ряд пошукових ескізів композиції обраної теми. Обрати певну схему композиційних побудов. Уточнити деталі, визначитись з загальним тоном (кольоровою гамою). Визначитись з технікою виконання. Вибрати та затвердити найкращий варіант. Вирізування зображення на лінолеумі. Друк на офортному станку. Завершення та оформлення роботи.

Рекомендована література: [1], [3], [10].

**ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2
ВИГОТОВЛЕННЯ ЕСТАМПУ**

ТЕМА 3.

Техніка «Травлений штриховий офорт»

Лабораторна робота (10 год.).

Виконати ілюстрацію до книги на історичну тематику у техніці «Травлений штриховий офорт».

Початкові вправи для опанування технікою «Травлений штриховий офорт». Виконати ілюстрацію до книги на історичну тематику у техніці технікою «Травлений штриховий офорт». Матеріали: мідь, твердий ґрунт, бітумний лак, хлорне залізо, картон, клей ПВА, офортний папір, друкарська (офортна) фарба. Інструменти: кювети, гумовий валик, офортний верстат, металеве стилі.

Послідовність виконання роботи:

1. Підготувати матеріали, інструменти, обладнання для виконання вправ
2. Підготовка офортної дошки. Підготовка поверхні пластини міді (полірування). Покривання офортним лаком. Підготовка шкали травлень з того ж матеріалу. Поділити поверхню на прямокутники, в кожному з яких награвірувати фактури різного характеру (лінії, штрихи, плями різного розміру та товщини)
3. Підготувати матеріали, інструменти, обладнання для виконання композиції

4. Прошкрябування композиції. Травлення. Коректура друкарської форми. Манери травленого штриха.
5. Нанесення фарби на друкарську форму.
6. Накласти на друкарську форму аркуш паперу. Надрукувати гравюру (естамп) за допомогою офортного верстата. Друк естампу. Висушити та підписати естамп.

Рекомендована література:

Основна: [1], [3], [4], [10].

Додаткова: [1], [4], [6], [7], [8].

Самостійна робота – 26 год.

Виконання ескізу творчої композиції до книги на історичну тематику.

Завершення та оформлення роботи.

Виконання пошукових ескізів.

Виконати ескізний пошук принципової схеми побудови композиції. Чітко визначитись з перевагами симетрії чи асиметрії. Вибрати та затвердити найкращий варіант.

Виконання композиції. Завершення та оформлення роботи

Рекомендована література: [2], [5], [6], [8], [9], [10].

ТЕМА 4.

Техніка «Акватинта»

Лабораторна робота (10 год.).

Виконання різновидів естампу. Виконання творчої композиції на тему

«Міський пейзаж» у техніці «акватинта».

Матеріали та інструменти: офортний папір А4, лінійка, олівець, перо, стилі, каніфоль, твердий офортний лак, офортний папір, друкарська (офортна) фарба, тонкий пензель, електрична плитка, офортний верстат, хлорне залізо, кювети. Виконання вправ

Послідовність виконання роботи:

1. Підготувати матеріали, інструменти, обладнання.
2. Підготовка офортної дошки. Підготовка поверхні пластини міді (полірування). Покривання офортним лаком.

3. Підготовка шкали травлень для акватинти. Поверхню металевої дошки (друкарської форми) присипати однаковим рівномірним шаром пилу каніфолі, підігріти каніфоль на електричній плитці, досягаючи різного ступеню плавлення каніфолі та фактури різного характеру (плями різного розміру та товщини крапки). Травлення. Шкала травлень. Способи травлень.
4. Підготувати матеріали, інструменти, обладнання для виконання композиції.
5. Нанесення фарби на друкарську форму Накласти на друкарську форму аркуш паперу. Надрукувати гравюру (естамп) в техніці акватинти за допомогою офортного верстата. Друк естампу. Висушити та підписати естамп.

Рекомендована література:

Основна: [2], [5], [6], [7], [8], [9].

Додаткова: [2], [3], [8].

Самостійна робота – 26 год.

Створення ескізів творчої композиції на тему «Міський пейзаж».

Завершення та оформлення роботи.

Виконання пошукових ескізів

Виконати ескізний пошук принципової схеми побудови композиції. Чітко визначитись з перевагами симетрії чи асиметрії. Вибрати та затвердити найкращий варіант.

Виконання композиції. Завершення та оформлення роботи.

Рекомендована література: [2], [5], [6], [8], [9], [10].

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 3

МЕТОДИ СТВОРЕННЯ ЕСТАМПУ

ТЕМА 5.

Техніка «М'який ґрунт»

Лекція (2 год.)

Підготовчі процеси. Основні процеси створення офорту. Підготовка металевій пластинки. Фасет та його значення. Підготовчий малюнок. Способи перебивання малюнка на офортну пластину. Механічний спосіб. Самостійне виготовлення копії.

Рекомендована література: [2], [5], [6], [8].

Лабораторна робота (14 год.)

Початкові вправи для опанування технікою «М'який ґрунт». Створення есклібрису на тему «Храми Києва».

Матеріали: м'який ґрунт» (офортний лак), хлорне залізо, папір А4, друкарська (офортна) фарба, офортний папір, Інструменти: дерев'яна чи пластмасова лінійка, офортний верстат, кнопки, липка стрічка, різні по м'якості олівці,

Послідовність виконання роботи:

1. Підготувати матеріали, інструменти, обладнання для виконання вправ. Підготовка офортної дошки. Підготовка поверхні пластини міді (полірування). Покривання м'яким офортним лаком. Підготовка шкали травлень для манери «м'який ґрунт».
2. Підігріти поверхню металевій дошки (друкарської форми) на електричній плитці Поверхню металевій дошки (друкарської форми) за допомогою валика покрити однаковим рівномірним шаром м'якого ґрунту. Покриття задалегідь приготованим тонким папером з абрисом чи ескізом поверхні металевій дошки (друкарської форми). Малювання олівцями різного ступеню м'якості з різним натиском на папір.
3. Виконання композиції. Коректура малюнку. Травлення. Нанесення фарби на друкарську форму Накласти на друкарську форму аркуш паперу. Надрукувати гравюру (естамп) в техніці акватинти за допомогою офортного верстата. Друк естампу. Висушити та підписати естамп.

Рекомендована література:

Основна: [1], [3], [4], [10].

Додаткова: [1], [4], [6], [7], [8].

Самостійна робота – 35 год.

Виконати ескіз есклібрису на тему «Храми Києва».

Виконати серію пошукових ескізів в яких визначити характер та вид есклібрису. Основні елементи виконати в натуральному масштабі. Вибрати 3 найкращих варіанта. Виконання композиції. Корректура малюнку. Завершення та оформлення роботи. Рекомендована література: [1], [2], [8], [9].

ТЕМА 6.

Техніка «Резерваж»

Лабораторна робота (16 год.)

Початкові вправи для опанування технікою «Резерваж». Виконання есклібрису на тему «Один у місті».

Матеріали: твердий ґрунт (офортний лак), хлорне залізо, папір А4, друкарська (офортна) фарба, цукор, туш, сухий тонкий пігмент Інструменти: гумовий валик, дерев'яна чи пластмасова лінійка, офортний верстат, пензлі, кювети.

Послідовність виконання роботи:

1. Підготувати матеріали, інструменти, обладнання для виконання вправ.
2. Підготовка офортної дошки. Підготовка поверхні пластини міді (полірування). Покривання офортним лаком.
3. Підготовка шкали травлень з того ж матеріалу. Травлення. Шкала травлень. Способи травлень.
4. Виконання композиції. Корректура малюнку. Травлення. Нанесення фарби на друкарську форму Накласти на друкарську форму аркуш паперу. Надрукувати гравюру (естамп) в техніці резерважу за допомогою офортного верстата. Друк естампу. Висушити та підписати естамп.

Рекомендована література:

Основна: [1], [3], [4], [10].

Додаткова: [1], [4], [6], [7], [8].

Самостійна робота – 35 год.

Виконати ескіз есклібрису на тему «Один у місті» з використанням арсеналу прийомів естампу «Резерваж».

Виконати серію пошукових ескізів в яких визначити характер та вид есклібрису. Основні елементи виконати в натуральному масштабі. Вибрати 3 найкращих варіанта.

Виконання композиції. Коректура малюнку. Друк естампу. Завершення та оформлення роботи.

Рекомендована література: [2], [5], [6], [8], [9], [10].

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 4

СКЛАДНІ МЕТОДИКИ ВИГОТОВЛЕННЯ ЕСТАМПУ

ТЕМА 7. Техніка «Мідьорит» та «Суха голка»

Лабораторна робота (16 год.)

Початкові вправи для опанування технікою «Суха голка». Творче завдання у вигляді ескібрису на тему української народної пісні.

Матеріали: мідь, оргшкло або пластик, картон або ерголіт, клей ПВА, папір А4, друкарська (офортна) фарба. Інструменти: набір голок та різців, гумовий валик, офортний верстат.

Послідовність виконання роботи:

1. Підготувати матеріали, інструменти, обладнання. Зробити малюнок. Поділити поверхню на прямокутники в кожному з яких награвірувати фактури різного характеру (лінії, штрихи, плями різного розміру та товщини). Фактурою заповнити всю поверхню матеріала.
2. На награвіровану поверхню (друкарську форму) за допомогою долоні нанести тонкий шар друкарської фарби. Накласти на друкарську форму аркуш паперу. Надрукувати пробну гравюру за допомогою офортного верстата.
3. Взяти дошку відповідного формату (не менше 10x20см - картон, ерголіт, оргшкло, мідь або пластик) для виконання композиції.
4. На поверхню вибраного матеріалу нанести м'яким олівцем ескіз зрівноваженої композиції та награвірувати фактури різного характеру (лінії, штрихи, плями різного розміру та товщини).
5. На награвіровану поверхню (друкарську форму) за допомогою долоні нанести тонкий шар друкарської фарби. Накласти на друкарську форму аркуш паперу. Надрукувати гравюру (естамп) за допомогою офортного верстата. Висушити та підписати естамп.

Рекомендована література:

Основна: [1], [3], [4], [10].

Додаткова: [1], [4], [6], [7], [8].

Самостійна робота – 35 год.

Виконати ескіз екслібрису на тему української народної пісні з використанням техніки «Суха голка». Завершення та оформлення роботи.

Виконати серію пошукових ескізів в яких визначити характер та вид екслібрису. Основні елементи виконати в натуральному масштабі. Вибрати 3 найкращих варіанта.

Виконання композиції. Завершення та оформлення роботи.

Рекомендована література:

Основна: [1], [2], [8], [9].

Додаткова: [2], [3], [8].

ТЕМА 8. Техніки «Меццо-тинто» та кольоровий офорт

Лабораторна робота (16 год.)

Початкові вправи для опанування технікою «Меццо-тинто». Виконання екслібрису на вільну тему.

Початкові вправи для опанування технікою «Меццо-тинто» та «Пунктир». Матеріали: мідь, клей ПВА, офортний папір А4, друкарська (офортна) фарба. Інструменти: набір різців, гранилок, гумовий валик, офортний верстат.

Послідовність виконання роботи:

1. Підготувати матеріали, інструменти, обладнання для виконання вправ.
2. Гравірування друкарської дошки. Манера «Меццо-тинто». Нанесення фарби на пластину. Накласти на друкарську форму аркуш паперу. Надрукувати гравюру за допомогою офортного верстата.
3. Підготувати матеріали, інструменти, обладнання для виконання композиції
4. Гравірування декількох друкарських дошок. В різних манерах та награвірувати фактури різного характеру (лінії, штрихи, плями різного розміру та товщини).

5. Нанесення фарби на пластини. Накласти на друкарську форму аркуш паперу. Надрукувати гравюру (естамп) за допомогою офортного верстата. Висушити та підписати естамп.

Рекомендована література:

Основна: [1], [3], [4], [10].

Додаткова: [1], [4], [6], [7], [8].

Самостійна робота – 35 год.

Виконати ескіз екслібрису на вільну тему. Виготовлення роботи у техніці «Меццо-тинто». Завершення та оформлення роботи.

Виконати серію пошукових ескізів в яких визначити характер та вид екслібрису. Основні елементи виконати в натуральному масштабі. Вибрати 3 найкращих варіанта.

Виконання композиції. Завершення та оформлення роботи.

Рекомендована література:

Основна: [1], [2], [8], [9].

Додаткова: [2], [3], [8].

V. НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНА КАРТА ДИСЦИПЛІНИ

4 к., 7 сем.. Разом: 216 год., лекції – 2 год., лабораторні заняття – 38 год., самостійна робота – 92 год., МКР - 12 год., семестровий контроль – 36 год., курсова робота – 36 год.

7 семестр																										
Модулі	Змістовий модуль I													Змістовий модуль II												
	Способи виготовлення естампу													Манери виготовлення естампу												
Бали	185 б.													195 б.												
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26
Лекції	Виникнення і розвиток офорту																									
1 б.	2 год. - 1 б.																									
Практичні заняття		Виконання листівки в техніці графографії на тему «Моє місто». 40 б +4 б. відв.						Виконання ліногравюри з двох дошок на тему на тему «Осінній Дніпро». 50 б.+5 б. відв.						Виконати ілюстрацію до книги на історичну тематику у техніці технікою «Травлений штриховий офорт» 50 б. + 5 б. відв.						Виконання естампу на тему «Міський пейзаж» у техніці «Акватинта». 50 б. + 5 б. відв.						
209 б.		8 г.- 44 б.						10 г.- 55 б.						10 г.- 55 б.						10 г.- 55 б.						
Самостійна робота 120 б.		30 б.						30 б.						30 б.						30 б.						
50 б.		МКР 1 - 25 б.													МКР 2 - 25 б.											
Разом – 380 б. (коефіцієнт визначення успішності – 6,33; наприклад: 320 б. : 6,33 = 50,55+40 (бали за екзамен) = 90,55 = А за шкалою ECTS)																										
40 б.	екзамен																									

4 к., 8 сем.. Разом: 216 год., лекції – 2 год., практичні заняття – 62 год., самостійна робота – 140 год., МКР - 12 год.																																	
Назва	8 семестр																																
	Всього балів 572																																
Назва модулю	Змістовий модуль III																Змістовий модуль IV																
	Методи друкування офорту																Техніки друкування офорту																
Бали	251 б.																261 б.																
№ з/п	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	
Лекції	Основні етапи друкування офорту																																
1 б.	2 год. - 1 б.																																
Практичні заняття		Початкові вправи для опанування технікою «М'який ґрунт». Створення екслібрису на тему «Храми Києва»						Початкові вправи для опанування технікою «Резерваж». Виконання екслібрису на тему «Один у місті»						Початкові вправи для опанування технікою «Суха голка». Творче завдання у вигляді екслібрису на тему української народної пісні.						Початкові вправи для опанування технікою «Меццо-тинто». Виконання екслібрису на вільну тему													
341 б.		14 г.- 77 б.						16 г.- 88 б.						16 г.- 88 б.						16 г.- 88 б.													
Самостійна робота 120 б.		30 б.						30 б.						30 б.						30 б.													
50 б.		МКР 1 - 25 б.																МКР 1 - 25 б.															
Разом – 512 бали (коефіцієнт визначення успішності – 5,12; наприклад: 480 б: 5,12 = 93,75 = А за шкалою ECTS)																																	

VI. ТЕМИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

№ з/п	Назва теми	Кільк. годин	Бали
7 семестр			
1	Виконання листівки в техніці графографії на тему «Моє місто»	8	44
2	Виконання ліногравюри з двох дошок на тему на тему «Осінній Дніпро»	10	55
3	Виконати ілюстрацію до книги на історичну тематику у техніці технікою «Травлений штриховий офорт»	10	55
4	Виконання естампу на тему «Міський пейзаж» у техніці «Акватинта».	10	55
	Всього:	38	209
8 семестр			
5	Початкові вправи для опанування технікою «М'який ґрунт». Створення ескібрису на тему «Храми Києва»	14	77
6	Початкові вправи для опанування технікою «Резерваж». Виконання ескібрису на тему «Один у місті»	16	88
7	Початкові вправи для опанування технікою «Суха голка». Творче завдання у вигляді ескібрису на тему української народної пісні.	16	88
8	Початкові вправи для опанування технікою «Меццо-тинто». Виконання ескібрису на вільну тему	16	88
	Всього:	62	341

VII. ТЕМИ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

№ з/п	Назва теми	Кільк. годин	Бали
7 семестр			
1	Виконання ескізів для листівки в техніці графографії на тему «Моє місто». Завершення та оформлення готової роботи.	20	30
2	Виконання ескізів для творчої роботи на тему «Осінній Дніпро» у техніці ліногравюри на двох дошках. Завершення та оформлення роботи.	20	30
3	Виконання ескізу творчої композиції до книги на історичну тематику. Завершення та оформлення роботи	26	30
4	Створення ескізів творчої композиції на тему «Міський пейзаж». Завершення та оформлення роботи.	26	30
	Всього:	92	120

Тема курсової роботи: “Київський пейзаж засобами офорта”

---

	8 семестр	Кільк годин	Бали
5	Виконати ескіз есклібрису на тему «Храми Києва». Завершення та оформлення роботи	35	30
6	Виконати ескіз есклібрису на тему «Один у місті» з використанням арсеналу прийомів естампу «Резерваж». Завершення та оформлення роботи	35	30
7	Виконати ескіз есклібрису на тему української народної пісні з використанням техніки «Суха голка». Завершення та оформлення роботи.	35	30
8	Виконати ескіз есклібрису на вільну тему. Виготовлення роботи у техніці «Меццо-тинто». Завершення та оформлення роботи.	35	30
	Всього:	140	120

VIII. СИСТЕМА ПОТОЧНОГО ТА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ ЗНАНЬ

Контроль успішності студентів з урахуванням поточного і підсумкового оцінювання здійснюється відповідно до навчально-методичної карти, де зазначено види й терміни контролю. Систему рейтингових балів для різних видів контролю та порядок їх переведення у європейську (ECTS) шкалу подано у таблицях.

Таблиця 7.1

Розрахунок рейтингових балів за видами поточного (модульного) контролю за 7 семестр

№ п/п	Вид діяльності	Максимальна кількість балів	Одиниць	Всього
1	Відвідування лекцій	1	1	1
2	Відвідування практичних занять	1	19	19
3	Робота на практичному занятті	10	19	190
4	Самостійна робота (оцінюється як творча)			120
6	МКР	25	2	50
Підсумковий рейтинговий бал				380

Разом – 380 б. (коефіцієнт визначення успішності – 6,33; наприклад: $320 \text{ б.} : 6,33 = 50,55 + 40 \text{ (бали за екзамен)} = 90,55 = A$ за шкалою ECTS)

Розрахунок рейтингових балів за видами поточного (модульного) контролю за 8 семестр

№ п/п	Вид діяльності	Максимальна кількість балів	Одиниць	Всього
1	Відвідування лекцій	1	1	1
2	Відвідування практичних занять	1	31	31
3	Робота на практичному занятті	10	31	310
4	Самостійна робота (оцінюється як творча)			120
6	МКР	25	2	50
Підсумковий рейтинговий бал				512

Разом – 512 бали (коефіцієнт визначення успішності – 5,12; наприклад: $480 \text{ б.} : 5,12 = 93,75 = A$ за шкалою ECTS)

Таблиця 7.2

Розподіл балів, які отримують студенти у 7 семестрі

Поточне тестування та самостійна робота						Кількість балів без урахування коефіцієнта	Коефіцієнт	Кількість балів з урахуванням коефіцієнта	Підсумковий тест (екзамен)	Сума
Змістовий модуль 1			Змістовий модуль 2							
T1	T2	МКР	T3	T4	МКР					
75	85	25	85	85	25	380	6,33	60	40	100

Розподіл балів, які отримують студенти у 8 семестрі

Поточне тестування та самостійна робота						Кількість балів без урахування коефіцієнта	Коефіцієнт	Сума
Змістовий модуль 1			Змістовий модуль 2					
T1	T2	МКР	T3	T4	МКР			
108	118	25	118	168	25	512	5,12	100

Порядок переведення рейтингових показників успішності

Рейтингова оцінка	Оцінка за стобальною шкалою	Значення оцінки
A	90-100	Відмінно - відмінний рівень знань (умінь) в межах обов'язкового матеріалу з можливими незначними недоліками
B	82-89	Дуже добре - достатньо високий рівень знань (умінь) в межах обов'язкового матеріалу без суттєвих "грубих" помилок
C	75-81	Добре - в цілому добрий рівень знань (умінь) з незначною кількістю помилок
D	69-74	Задовільно - посередній рівень знань (умінь) із значною кількістю недоліків, достатній для подальшого навчання або професійної діяльності
E	60-68	Достатньо - мінімально можливий допустимий рівень знань (умінь)
FX	35 – 59	Незадовільно з можливістю повторного складання - незадовільний рівень знань (умінь), з можливістю повторного перескладання за умови належного самостійного доопрацювання
F	1 – 34	Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням курсу - досить низький рівень знань (умінь), що вимагає повторного вивчення дисципліни

Кількість балів за роботу на теоретичних та практичних заняттях, під час виконання самостійної роботи залежить від дотримання таких вимог:

- своєчасність виконання навчальних завдань;
- повний обсяг їх виконання;
- якість виконання навчальних завдань;
- самостійність виконання;
- творчий підхід у виконанні завдань;
- ініціативність у навчальній діяльності.

ІХ. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

I. Методи організації та здійснення навчально-пізнавальної та творчої діяльності

1) За джерелом інформації:

- *Словесні*: лекція (традиційна, проблемна,) із застосуванням комп'ютерних інформаційних технологій, пояснення, розповідь, бесіда.
- *Наочні*: спостереження, ілюстрація, демонстрація.
- *Практичні*: вправи, начерки, замальовки, рисунки, етюди.

2) За логікою передачі і сприймання навчальної інформації: індуктивні, дедуктивні, аналітичні, синтетичні.

3) За ступенем самостійності мислення: репродуктивні, пошукові, дослідницькі.

4) За ступенем керування навчальною діяльністю: під керівництвом викладача; самостійна робота студентів: з книгою; з репродукціями творів; з використанням рекомендованих та обраних самостійно художніх матеріалів та інструментів; виконання індивідуальних навчальних проектів.

II. Методи стимулювання інтересу до навчання і мотивації навчально-пізнавальної та творчої діяльності:

навчальні дискусії; створення ситуації пізнавальної новизни; створення ситуацій зацікавленості (метод цікавих аналогій тощо).

X. МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КУРСУ

- ✓ навчально-предметний фонд;
- ✓ зразки робіт студентів та художників;
- ✓ навчальні посібники (частково в електронному вигляді);
- ✓ робоча навчальна програма;
- ✓ засоби підсумкового контролю: семестровий перегляд з оцінюванням навчальних та творчих робіт для контролю знань студентів з навчальної дисципліни «Робота в матеріалах».

ХІ. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна:

1. Антонович Є. Проців В. Свид.С. Художні техніки у школі. / Антонович Є. Проців В. Свид.С. Київ. 1997. – 123с.
2. Звонцов В., Шистко В. Офорт. / Звонцов В., Шистко В. – Москва.: «Искусство», 1971. – 117 с.
3. Богомольний Н., Чебикін А. Техніка офорта. / Богомольний Н., Чебикін А – Київ. : «Вища школа», 1978. – 141 с.
4. Христенко В.Є, Техніки авторського друку. / Христенко В.Є – Харків.: «ХДАДМ», 2003. – 146 с.
5. Зорин Л.Н, Эстамп: Руководство по графическим и печатным техникам. / Зорин Л.Н, – Москва.: ООО «Издательство АСТ» «Издательство Астрель», 2004. – 106 с
6. Проненко Л. Калиграфия для всех. / Проненко Л. – Москва.:,1990
7. Звонцов В., Шистко В. Офорт. Техника.История / Звонцов В., Шистко В. –СПб: «Аврора», 2004. – 268 с.
8. Рэй Смит Настольная книга художника: Оборудование, материалы, процессы, техники / Рэй Смит; Пер. с англ. В.А. Нефедова. - М: ООО -Издательство АСТ»: ООО «Издательство Астрель», 2004. -384 с: ил.
9. Тоотс В. Современный шрифт. / Тоотс В. – М., 1966. –241с.
Школа изобразительного искусства. Вып. VII. М., 1963.

Додаткова:

1. Звонцов В. Основы понимания графики. / Звонцов В.: – Москва.:, 1963. – 124 с.
2. Смирнов С. Шрифт в наглядной агитации. / Смирнов С. – М., 1978. – 72с.
3. Тоотс В. 300 шрифтов. / Тоотс В. – Р , 1960. –124с
4. Українська графіка ХІ-початку ХХ ст. Київ. : 1994. – 123с.
5. Усі крилаті вислови, прислів'я, приказки, загадки. Х., 2006.
6. Фаворский В. О графике, как основе книжного искусства. / Фаворский В. –М., 1961. –72с.
7. Фаворский В. Об искусстве, о книге, о гравюре. /Фаворский В. – М., 1986.
8. Щипанов А. Художнику любителю. / М., Щипанов А. –1970.

<http://vzorin.ru/o-tehnike-oforta/>

http://eau-forte.blogspot.com/2009/11/blog-post_07.html

<http://www.levitsky.kiev.ua>